

**FAKTOR-FAKTOR KECEMERLANGAN HAFAZAN AL-QURAN DALAM
KALANGAN PELAJAR TAHFIZ DI SABAH**
**FACTORS OF EXCELLENCE IN MEMORIZING THE HOLY AL-QUR'AN
AMONG TAHFIZ STUDENTS IN SABAH**

Azihal Bin Bangsawan^{1*}, Zetty Nurzuliana Binti Rashed¹, Muhammad Hafiz Bin Salleh²

^{1*}Fakulti Pendidikan, Kolej Universiti Islam Antarabangsa Selangor
umar.azihal@gmail.com

¹Fakulti Pendidikan, Kolej Universiti Islam Antarabangsa Selangor
zetty@kuis.edu.my

²Pengajian Quran dan Sunnah, Fakulti Pengajian Quran dan Sunnah, USIM
mhafiz@usim.edu.my

* Penulis Penghubung

Artikel diterima: 1 Jun 2022

| Selepas Pembetulan: 1 Ogos 2022

| Diterima untuk terbit: 20 Ogos 2022

Abstrak

Kajian ini memberi fokus terhadap faktor-faktor kecemerlangan hafazan Al-Quran dalam kalangan pelajar tahfiz di Sabah. Metodologi kajian ini adalah berbentuk metode campuran antara kajian kualitatif dan kuantitatif iaitu menggunakan tinjauan soal temu bual dan pengedaran soal selidik untuk mendapatkan data kajian. Kajian ini melibatkan seramai 15 orang informan bagi mendapatkan data kualitatif manakala 76 orang responden pula akan menjawab data kuantitatif. Analisis data tematik bagi menjelaskan data kualitatif manakala data kuantitatif dilaporkan secara statistik deskriptif untuk mengenalpasti faktor-faktor kecemerlangan menghafaz Al-Quran dalam kalangan pelajar tahfiz di Sabah. Bagi menentukan dapatan kajian, data telah dianalisis menggunakan min bagi mengenalpasti tahap faktor tersebut. Hasil dapatan kajian menemukan bahawa tahap keseluruhan faktor-faktor kecemerlangan hafazan Al-Quran dalam kalangan pelajar tahfiz adalah berada pada tahap sangat tinggi iaitu dengan min 4.13. Ini menunjukkan bahawa faktor kecemerlangan pelajar-pelajar tahfiz di Institusi Tahfiz di Sabah berada pada tahap yang sangat tinggi sesuai dengan respon yang diberikan oleh para pelajar terhadap soalan-soalan yang ditanyakan kepada mereka. Manakala hasil dapatan kajian melalui kajian kualitatif pula menjelaskan bahawa terdapat beberapa faktor yang membawa kepada kecemerlangan para pelajar tahfiz di Sabah adalah minat terhadap hafazan al-Quran, guru-guru yang suka membantu pelajar, sikap disiplin yang tinggi, motivasi diri dan keluarga, suasana pembelajaran dan doa daripada orang lain.

Kata Kunci: Faktor, Kecemerlangan, Hafazan Al-Quran, Pelajar Tahfiz, Sabah

Abstract

This study focuses on the factors of excellence in Al-Quran memorization among *tahfiz* students in Sabah. The methodology of this study is in the form of a mixed method between qualitative and quantitative research, which is to use a survey of interview questions and the distribution of a set of questionnaires to gather quantitative data. This study involved a total of 15 informants to obtain qualitative data while 76 respondents will answer a set of instrument. Thematic data analysis to explain qualitative data while quantitative data is reported statistically descriptively to identify the factors of excellence in memorizing the Holy Al-Quran among *tahfiz* students in Sabah. In order to determine the findings of the study, the data was analyzed using the mean to identify the level of the factors of excellence. The results of the study found that the overall level of the factors of excellence in memorizing the Al-Quran among *tahfiz* students is at a very high level with a mean of 4.13. This shows that the factor of excellence of *tahfiz* students at Tahfiz Institution in Sabah is at a very high level in accordance with the response given by students to the questions asked to them. While the results of the study through qualitative research also explains that there are several factors that lead to the excellence of *tahfiz* students in Sabah namely interest in memorizing the Quran, teachers who like to help students, high discipline, self-motivation and family, environment and *doa* from others.

Keywords: *Factors, Excellence, Al-Quran Memorization, Tahfiz Students, Sabah*

1.0 Pengenalan

Jumlah institusi *tahfiz* di negara kita kini telah mencecah lebih seribu buah berdasarkan laporan yang dikeluarkan oleh pihak JAKIM. Peningkatan ini menunjukkan masyarakat Malaysia berminat terhadap penubuhan serta pembelajaran institusi *tahfiz*. Namun begitu, pelaksanaan pembelajaran institusi *tahfiz* perlulah sentiasa dipantau serta dibuat penambahbaikan. Dapatan kajian menunjukkan pelaksanaan pembelajaran di institusi *tahfiz* Sabah adalah mengikut sistem yang ditetapkan oleh pihak pengurusan *tahfiz* masing-masing. Perkara yang sama kita dapat lihat berlaku di institusi-institusi *tahfiz* di kebanyakan negeri di Malaysia. Contohnya, kajian Noor Hisham et al. (2014) terhadap Maahad *Tahfiz* Al-Quran dan Qiraat (MTAQ), Maahad *Tahfiz* Sains (MTS) dan Maahad *Tahfiz* al-Ikhlas (MTI) di Kelantan. Setiap institusi *tahfiz* menawarkan kurikulum dan pendekatan mereka yang tersendiri. Model kurikulum mereka ada yang diambil hasil gabungan daripada negara yang berbeza-beza, ada juga yang mengikut Kurikulum *Tahfiz* al-Quran serta Kemahiran Bersepadu Sekolah Menengah (KBSM) oleh Kementerian Pendidikan Malaysia.

Dari aspek pembelajaran, terdapat institusi *tahfiz* di Sabah yang tidak mengajarkan subjek akademik. Pengkaji berpendapat penolakan subjek akademik secara total sememangnya memberikan kesan terhadap cara pemikiran pelajar *tahfiz*. Hal ini juga disebut Noor Hisham et al. (2014), pelajar dan guru yang memahami ilmu tafsir tetapi tidak terdedah dengan ilmu Sains menyebabkan mereka kurang memahami subjek '*Tafsir al-Quran al-Karim lilqismi al-Ilmi*' serta tidak dapat menghubungkan kedua-dua aspek dengan baik. Hasilnya, pelajar dan guru *tahfiz* hanya cenderung kepada salah satu aspek sahaja dan tidak dapat menjalankan sistem pembelajaran yang

menggabungkan ilmu naqli dengan ilmu *aqli*. Masalah krisis dualisme di institusi tahfiz juga perlu dipantau bagi mendekatkan lagi jurang antara ulama dengan golongan professional.

2.0 Metodologi Kajian

Reka bentuk kajian ini berbentuk kajian deskriptif dengan pendekatan kualitatif dan kuantitatif. Kajian deskriptif menentukan nilai bagi sesuatu kajian (Fraenkel, et. al, 2006). Seramai 15 orang yang dijadikan informan untuk mendapatkan data kualitatif yang terdiri daripada pelajar-pelajar tahfiz yang belajar di 5 institusi tahfiz terpilih di negeri Sabah. Manakala responden bagi kajian kuantitatif pula adalah terdiri daripada 76 orang pelajar bagi mewakili populasi sampel kajian sesuai dengan jadual penentuan saiz sampel Krejcie dan Morgan (1970) kerana jumlah populasi di institusi kajian yang dipilih adalah seramai 95 orang. Responden telah dipilih melalui kaedah persampelan rawak mudah. Sampel yang telah dipilih adalah mewakili jumlah pelajar-pelajar tahfiz di negeri Sabah. Seterusnya, data yang diperolehi bagi data kualitatif dianalisa menggunakan kaedah tematik selepas data mentah ditranskrib manakala data kuantitatif pula dianalisis menggunakan SPSS Version 23.0 (*Statistical Package for Social Science*) dan dijelaskan dalam bentuk statistik deskriptif. Pendekatan ini digunakan untuk merumus dan mentafsir data yang diperolehi dengan lebih terperinci.

3.0 Analisis Dapatan Secara Deskriptif

Analisis statistik deskriptif digunakan untuk menjawab persoalan kajian pertama iaitu untuk mengenalpasti cabaran pelajar tahfiz dalam proses pembelajaran dan kemudahan infrastruktur yang disediakan di institusi tahfiz. Bagi menentukan dimensi tersebut maka data telah dianalisis menggunakan min. Seterusnya nilai min yang diperolehi ditafsirkan menggunakan cara interpretasi dapatan statistik deskriptif yang dicadangkan oleh Norasmah (2002) dan Azhar (2006). Norasmah (2001) dan Azhar (2006) telah membahagikan cara interpretasi dapatan deskriptif tersebut seperti dalam jadual 1 berikut.

Jadual 1 Interpretasi skor min bagi melaporkan dapatan deskriptif statistik

Skor min	Interpretasi
1.00-2.00	Rendah
2.01-3.00	Sederhana
3.01-4.00	Tinggi
4.01-5.00	Sangat Tinggi

Sumber: Azhar Ahmad, (2006) dan Norasmah (2001)

3.1 Analisis Dapatan Kajian Terhadap Faktor-Faktor Kecemerlangan Hafazan Al-Quran Pelajar Tahfiz

Jadual 2 menjelaskan berkaitan tahap min faktor-faktor kecemerlangan hafazan Al-Quran pelajar tahfiz. Dapatan kajian menunjukkan bahawa item 1 "Saya sangat berminat menghafal al-Quran" dengan nilai min 4.64, item 2 "Saya mendapat sokongan daripada

kedua ibu bapa dalam menguasai menghafal al-Quran” dengan nilai min 4.63 dan item 7 “Memahami ayat-ayat al-Quran dapat membantu memudahkan menghafal ayat-ayat al-Quran” dengan nilai min 4.63. Ketiga-tiga item ini mempunyai tahap min tertinggi. Manakala item yang mempunyai tahap nilai min paling rendah adalah item 10 “Saya pernah dihukum kerana tidak dapat menghafal ayat-ayat al-Quran yang ditetapkan” iaitu dengan nilai min 3.23. Perkara ini terjadi disebabkan sebahagian besar responden tidak mengalami atau tidak dihukum oleh guru mereka walaupun tidak dapat menghafal Al-Quran. Hasil kajian mendapati bahawa nilai min secara keseluruhan berada pada tahap sangat tinggi dengan nilai min 4.13. Ini menunjukkan bahawa responden terdapat beberapa faktor sebagai penyebab mencapai kecemerlangan hafazan Al-Quran para pelajar.

Jadual 2 Tahap min faktor kecemerlangan hafazan pelajar

No.	Item Soalan	Min	Tahap
1.	Saya sangat berminat menghafal al-Quran	4.64	Sangat Tinggi
2.	Saya mendapat sokongan daripada kedua ibu bapa dalam menguasai menghafal al-Quran	4.63	Sangat Tinggi
3.	Saya mempunyai daya ingatan yang kuat dalam mengingat ayat-ayat al-Quran	3.38	Sederhana
4.	Saya mempunyai motivasi yang kuat dalam menghafal al-Quran	3.89	Tinggi
5.	Guru-guru saya sangat membantu dalam penguasaan menghafal al-Quran	4.59	Sangat Tinggi
6.	Kawan-kawan sangat membantu dalam penguasaan menghafal al-Quran	4.21	Sangat Tinggi
7.	Memahami ayat-ayat al-Quran dapat membantu memudahkan menghafal ayat-ayat al-Quran	4.63	Sangat Tinggi
8.	Memahami Bahasa Arab adalah salah satu faktor memudahkan penghafalan saya terhadap al-Quran	4.51	Sangat Tinggi
9.	Saya pernah menerima hadiah kerana dapat menghafal al-Quran dengan baik	3.55	Tinggi

10.	Saya pernah dihukum kerana tidak dapat menghafal ayat-ayat al-Quran yang ditetapkan	3.23	Tinggi
	Keseluruhan min	4.13	Sangat Tinggi

Sumber: Soal Selidik (2022)

Seterusnya, bagi kekerapan dan peratusan faktor kecemerlangan hafazan pelajar dijelaskan hasil kajiannya dalam Jadual 3. Dapatan kajian menunjukkan bahawa item 1 “Saya sangat berminat menghafal al-Quran” dengan jumlah responden seramai 74 orang (97.1%), item 2 “Saya mendapat sokongan daripada kedua ibu bapa dalam menguasai menghafal al-Quran” dengan jumlah responden seramai 73 orang (96%) dan item 7 “Memahami ayat-ayat al-Quran dapat membantu memudahkan menghafal ayat-ayat al-Quran” dengan jumlah kekerapan dan peratusan yang sama dengan item 2. Ketiga-tiga item yang paling ramai dalam kalangan responden yang sangat setuju dan setuju terhadap soalan yang diberikan. Manakala item yang mempunyai taburan kekerapan dan peratusan responden paling rendah adalah item 10 “Saya pernah dihukum kerana tidak dapat menghafal ayat-ayat al-Quran yang ditetapkan” iaitu dengan jumlah responden seramai 37 orang responden (48.7%). Hasil daripada jawapan yang diberikan oleh responden ini dapat disimpulkan bahawa majoriti pelajar tidak dikenakan sebarang hukuman oleh guru mereka jika hafazan Al-Quran oleh responden tidak diselesaikan.

Jadual 3 Kekerapan/peratusan faktor kecemerlangan hafazan pelajar

BIL.	PERKARA	STS (N/%)	TS (N/%)	TP (N/%)	S (N/%)	SS (N/%)
1	Saya sangat berminat menghafal al-Quran	-	-	2/2.6	23/30.3	51/67.1
2	Saya mendapat sokongan daripada kedua ibu bapa dalam menguasai menghafal al-Quran	1/1.3	-	2/2.6	20/26.3	53/69.7
3	Saya mempunyai daya ingatan yang kuat dalam	-	7/9.2	36/47.4	30/39.5	3/3.9

	mengingat ayat-ayat al-Quran					
4	Saya mempunyai motivasi yang kuat dalam menghafal al-Quran	-	2/2.6	17/22.4	44/57.9	13/17.1
5	Guru-guru saya sangat membantu dalam penguasaan menghafal al-Quran	-	1/1.3	3/3.9	22/28.9	50/65.8
6	Kawan-kawan sangat membantu dalam penguasaan menghafal al-Quran	1/1.3	-	8/10.5	40/52.6	27/35.5
7	Memahami ayat-ayat al-Quran dapat membantu memudahkan menghafal ayat-ayat al-Quran	-	-	5/6.6	18/23.7	53/69.7
8	Memahami Bahasa Arab adalah salah satu faktor memudahkan penghafalan saya terhadap al-Quran	-	1/1.3	5/6.6	24/31.6	46/60.5
9	Saya pernah menerima hadiah kerana dapat menghafal al-Quran dengan baik	7/9.2	7/9.2	18/23.7	25/32.9	19/25
10	Saya pernah dihukum kerana tidak dapat menghafal ayat-ayat al-Quran yang ditetapkan	11/14.5	9/11.8	19/25	21/27.6	16/21.1

Sumber: Soal Selidik (2022)

Seterusnya informan telah menjelaskan secara deskriptif berkaitan faktor-faktor kecemerlangan hafazan pelajar tahfiz. Hasil kajiannya adalah seperti berikut:

3.2 Sikap Disiplin Diri yang Tinggi

Berdasarkan temu bual yang dijalankan, pelajar menyebut bahawa mempunyai sikap disiplin yang tinggi membantu mereka untuk menghafal al-Quran dengan cemerlang. Pelajar menyebut berkenaan mempunyai pendirian yang tetap dan mengikut jadual rutin harian peribadi menjadi alternatif serta usaha dalam mendisiplinkan diri.

“Kalau macam saya sebab kita erm disiplin lah mesti jaga diri jangan ikut orang. Orang main kita main jadi kita mesti ada pendirian sendirilah. Kita jadualkan diri. Orang tidur kita ulang lagi baca quran...” (Informan 6; 25:20, 2021).

“Ia memang membantu rutin paling perlu disini aaa disiplin...” (Informan 5; 28:10, 2021).

“Kalau ini disiplin pada diri kalau macam ada jadual untuk buat harini apa buat kerja apa, pastikan 30 juz itu habis diulang...” (Informan 6; 6:33, 2021).

“Saya akan aa.., saya ada membuat jadual la ustaz jadual untuk bila saya untuk cari stok baru cari hafalan baru untuk jadual ulangan saya untuk saya belajar mada, aa.. jadual tu saya buat macam masuk bulan baru saya akan buat la jadual tu. aa.. saya akan konsisten...” (Informan 4; 26:31, 2021).

Bagi pelajar tahfiz yang kebanyakannya tinggal di asrama bersama rakan-rakan yang lain, mereka sentiasa terdedah dengan pengaruh daripada rakan sebaya. Hal ini disokong oleh Noraini Zulkifli (2010), rakan sebaya dapat mempengaruhi pelajar dari sudut disiplin. Jika rakan sebaya bersifat tidak mementingkan ketekunan, tanggungjawab, kerjasama, menepati masa, menghormati guru dan mematuhi peraturan, maka ianya boleh memberikan kesan nilai yang sama terhadap pelajar.

Selain itu, pelajar juga menekankan berkenaan jadual rutin harian peribadi. Hal ini berkait rapat dengan pengurusan masa yang disesuaikan oleh pelajar tahfiz secara peribadi. Menurut Sulaiman (1996), pengurusan masa yang baik mendatangkan impak seperti dapat memberikan tumpuan terhadap kerja yang dilakukan, bersikap lebih produktif, dapat merancang kerja yang dilakukan serta berasa gembira melakukan kerja tersebut, mengelakkan daripada kerja lebih masa serta dapat mewujudkan masa lebih untuk berehat dan mengawal tekanan diri pelajar.

Tambahan lagi, pelajar juga berpendapat bahawa menjauhi perkara-perkara maksiat serta beradab dengan guru juga membantu dalam hafalannya. “...Selain itu, doa sendiri, jauhi maksiat. Adab dengan guru-guru...”
(Informan 8; 31:26, 2021)

Perkara yang disebutkan ini merupakan adab-adab seorang pembawa atau penghafaz al-Quran. Al-Imam Yahya bin Syaraf al-Din al-Nawawi (1984) di dalam kitabnya *‘al-Tibyan fi Adab Hamalah al-Quran’* menyebut antara adab setelah menghafal al-Quran ialah memperdengarkan hafalan kepada guru dan orang lain, sentiasa mengulang ayat yang telah dihafal, membaca ayat-ayat tersebut ketika solat dan sentiasa mematuhi perintah Allah serta menjauhi perbuatan maksiat.

3.3 Motivasi Diri, Keluarga dan Guru

Berdasarkan temu bual yang dijalankan menunjukkan kebanyakan pelajar tahfiz menyatakan motivasi dan sokongan daripada keluarga serta guru sangatlah memberi kesan yang positif terhadap tahap hafalan al-Quran pelajar. Berikut merupakan jawapan yang diterima oleh pengkaji daripada para pelajar:

“...Faktor dalaman dari segi aa.. diri lah ustaz, dari diri saya, saya bersaing la ustaz, bersaing secara sihat lah dengan kawan – kawan
Kadang saya bersaing dengan diri saya sendiri jadi aa.. saya cabar diri saya la untuk lebih baik la begitu...” (Informan 1; 28:06, 2021).

“...kakak saya selalu bagi hadiah untuk saya semangat. Keluarga saja la selaunya. Ustaz aizat selalu bagi semangat dan rapat saya dengan ustaz...” (Informan 1; 34:11, 2021).

“...Ada saya punya ayah ibu erm *uncle aunty* memang semua sentiasa support dan bagi nasihat...” (Informan 6; 27:18, 2021).

“...kalau tiada sokongan mungkin saya akan sentiasa down, ndak ada motivasi...” (Informan 6; 28:23, 2021).

“...Kalau yang pertama dari keluarga dulu, keluarga saya sangat mengambil berat la dalam hafazan semua kan , ibu bapa saya setiap hari bertanya pasal saya punya hafalan, ya setiap hari bertanya...” (Informan 7; 14:02, 2021).

Menurut Purwanto (1996) di dalam Tri Rumhadi (2017), motivasi ialah suatu bentuk dorongan iaitu usaha sadar untuk mempengaruhi tingkah laku seseorang supaya bergerak hatinya untuk bertindak melakukan sesuatu sehingga mencapai hasil atau tujuan tertentu. Dalam situasi pelajar-pelajar di atas, ibu bapa, adik-beradik serta guru mereka memainkan peranan yang sangat penting dalam memberikan sokongan serta motivasi hingga menyebabkan pelajar sentiasa berasa semangat untuk meneruskan hafalan al-Quran masing-masing setiap hari.

Antara yang disebut Tri Rumhadi (2017) berkenaan bentuk dan cara memberikan motivasi dan sokongan kepada pelajar ialah pemberian hadiah kepada pelajar, pemberian markah, memberikan pujian, memberikan hukuman, wujudkan persaingan dan merangsang minat. Pengkaji melihat bahawa pelajar memotivasikan diri dengan mewujudkan persaingan serta ibu bapa, ahli keluarga dan guru memberikan ganjaran, pujian, nasihat serta merangsang minat kepada pelajar. Oleh yang demikian, kesan positif hasil daripada motivasi yang jitu dapat melahirkan pelajar tahfiz yang tekun menghadapi tugas dan tidak mudah berputus asa.

3.4 Suasana Pembelajaran yang Sesuai

Suasana pembelajaran juga memainkan faktor dalam kecemerlangan hafazan pelajar tahfiz. Hal ini kerana, pelajar tahfiz banyak menghabiskan masa berada di pusat tahfiz berbanding di rumah. Suasana pembelajaran yang sesuai akan membantu pelajar lebih cemerlang dalam hafazan mereka.

“...selepas tu suasana mungkin, suasana pembelajaran, kawan kawan apa semua aa...” (Informan 3; 25:10, 2021).

Selain suasana pembelajaran, rakan-rakan disekeliling juga membantu dalam memberikan semangat diantara satu sama lain. Pelajar juga menyebut suasana di asrama juga mempengaruhi hafalan pelajar.

“...Kawan-kawan dia mempengaruhi juga, kadang-kadang macam senior-senior selalu bagi semangat...” (Informan 5; 25:36, 2021).

...selain dari yang kelas kami setiap hari, yang waktu-waktu di asrama pun mempengaruhi juga... (Informan 7, 15:16, 2021).

3.5 Doa Daripada Ibu Bapa dan Guru

Menurut informan, mereka akan sentiasa meminta doa daripada ibu bapa dan guru supaya dipermudahkan urusan pembelajaran. Berikut merupakan kenyataan-kenyataan yang diberikan:

“...yang pertama saya akan minta, setiap hari saya akan minta doa dari bapa saya lah...” (Informan 4; 17:41, 2021).

“...saya akan terus minta doa dari guru tasmik la yang utama...” (Informan 4; 17:41, 2021).

“...pastu saya pun satu hari tu minta doakan sama saya punya ibu bapa dan saya punya guru...” (Informan 7; 14:02, 2021).

Hubungan yang baik yang diperlihatkan antara pelajar tahfiz dengan ibu bapa atau pelajar tahfiz dengan guru memainkan peranan yang sangat penting dalam proses hafalan pelajar. Doa ibu bapa dan guru juga boleh dikategorikan sebagai satu bentuk sokongan spiritual kepada para pelajar.

Para pelajar yang meminta doa daripada ibu bapa dan guru juga menunjukkan bahawa mereka berakhlak mulia terhadap ibu bapa dan guru mereka. Hal ini bertepatan dengan nasihat para ulama' kepada penuntut ilmu.

4.0 Perbincangan

Hasil dapatan kajian berkaitan dengan faktor-faktor yang membawa kepada kecemerlangan para pelajar tahfiz di Sabah adalah minat terhadap hafazan al-Quran, guru-guru yang suka membantu pelajar, sikap disiplin yang tinggi, motivasi diri dan keluarga, suasana pembelajaran dan doa daripada orang lain. Sh. Noorhidayah (2020) menekankan bahawa faktor kecemerlangan hafazan pelajar tahfiz pula terbentuk daripada sikap disiplin diri yang tinggi, sokongan motivasi daripada keluarga dan guru beserta doa mereka dan suasana pembelajaran yang sesuai. Motivasi dan sokongan daripada keluarga serta guru memainkan peranan penting dalam kecemerlangan hafazan pelajar. Kebanyakan pelajar menyebut bahawa ianya sangat membantu mereka dalam proses hafazan. Hal ini bertepatan dengan kajiannya di mana motivasi daripada ibu bapa mendorong pelajar dalam meneruskan pembelajaran bidang tahfiz ini serta mempengaruhi sahsiah pelajar tahfiz. Komitmen daripada pihak ibu bapa serta guru amatlah diperlukan dalam melahirkan pelajar tahfiz yang berkualiti tinggi. Guru memainkan peranan dalam mencorakkan pemikiran pelajar-pelajar tahfiz. Penekanan pemahaman al-Quran yang rendah dari guru serta ketiadaan sesi pengajaran atau perbincangan penting seperti *asbab nuzul* ayat menunjukkan bahawa pelaksanaan pengajaran guru tahfiz perlu dikaji semula. Isu guru tahfiz ini juga disebutkan dalam Azmil Hashim et al. (2013) bahawa guru kurang menjelaskan kefahaman dan pengajaran ayat serta kurang menerangkan *asbab nuzul* ayat kepada pelajar. Siti Khadzah & Ahmad Yusuf (2021) pula menyatakan guru hanya memberikan tumpuan terhadap hafazan pelajar dan tidak mengaitkan ilmu al-Quran dengan kehidupan seharian. Implikasinya, matlamat dan objektif pendidikan tahfiz di negara ini tidak dapat tercapai jika isu ini tidak diberi perhatian yang sewajarnya.

Selain itu, penggunaan medium dan saluran baharu secara atas talian semasa PdPR juga merupakan satu cabaran buat pelajar dan guru. Kecekapan dalam mengendalikan medium teknologi dalam kalangan pelajar dan guru memberikan kesan semasa proses pembelajaran. Disebabkan keadaan yang mendesak juga para pelajar tahfiz terpaksa menjalankan sesi *tasmi'* bersama guru secara maya menggunakan saluran seperti 'Google Meet' dan 'Zoom'. Namun begitu, Ashraf Ismail et al. (2020) menyebut sesetengah pelajar terpaksa pula dihubungi menggunakan platform yang

berbeza seperti 'WhatsApp', 'Telegram' atau 'Messenger' disebabkan oleh capaian internet di kawasan rumah mereka sangat lemah. Solusi terakhir apabila pelajar terpaksa membuat video rakaman hafazan mereka dan menghantarnya kepada guru. Hal ini menyebabkan guru tidak dapat memberikan teguran secara langsung, malah para guru pula terpaksa merakam teguran mereka kemudian baru dihantarkan kepada pelajar. Berdasarkan laporan di atas, dapat pengkaji simpulkan bahawa pelajar tahfiz yang tinggal di negeri Sabah ini sememangnya cukup terkesan dengan cabaran capaian talian internet. Ianya bukan sahaja berkaitan dengan masalah latar belakang pelajar dari keluarga berpendapatan rendah atau sederhana, malah isu ini merupakan satu isu negeri yang perlu diselesaikan dan dibantu oleh pihak yang berwajib.

Suasana pembelajaran yang sesuai berkait rapat dengan lokasi pusat tahfiz itu sendiri serta suasana di dalam kelas dan di asrama pelajar. Disebabkan pelajar tahfiz kebanyakannya menetap di asrama, rakan-rakan di sekeliling mereka juga turut mempengaruhi proses hafazan pelajar. Selain daripada pelajar membuat pengulangan hafalan dengan guru, rakan-rakan juga banyak membantu dalam sesi pengulangan sesama mereka. Hal ini membuatkan pelajar sentiasa bersemangat untuk melengkapkan hafalan al-Quran mereka. Sh.Noorhidayah (2020) juga menyebut bahawa persekitaran yang positif termasuklah rakan-rakan yang positif dan suasana yang tenang iaitu suasana yang sentiasa dihidupkan dengan hafazan al-Quran memberikan kesan terhadap emosi serta kecemerlangan sahsiah pelajar tahfiz.

5.0 Kesimpulan

Dapatan kajian yang dijalankan ini memberi gambaran awal bahawa faktor-faktor kecemerlangan pelajar-pelajar tahfiz dalam menghafaz Al-Quran dilihat dalam pelbagai bentuk seperti motivasi pelajar itu sendiri, peranan guru tahfiz, dorongan ahli keluarga, suasana persekitaran dan doa orang sekeliling. Implikasi kajian ini memberikan maklumat penting kepada institusi tahfiz supaya dapat menilai dan mengambil kira faktor-faktor yang membawa kepada kecemerlangan penguasaan pelajar-pelajar terhadap Al-Quran sesuai dengan keperluan semasa.

Kajian ini adalah dapatan awal untuk memberi peluang kepada pengkaji lain untuk mengenal pasti beberapa faktor penting yang menyumbang kepada kecemerlangan hafazan Al-Quran dalam kalangan pelajar-pelajar tahfiz.

6.0 Rujukan

Ashraf Ismail, Khazri Osman & Nurul Huda Hassan. 2020. Cabaran Pengajaran dan Pembelajaran Tasmik Hafazan Al-Quran Secara Atas Talian Sewaktu Pandemik Covid-19. Kertas kerja dibentangkan di Bicara Dakwah ke-21 Antarabangsa: Dakwah Atas Talian Ketika Pandemik anjuran Universiti Kebangsaan Malaysia, Oktober, Bangi Selangor.

- Azhar Ahmad. 2006. Strategi Pembelajaran Pengaturan Kendiri Pendidikan Islam dan Penghayatan Akhlak Pelajar Sekolah Menengah di Sarawak. Tesis Dr. Falsafah. Bangi: UKM.
- Azman Ab Rahman, Afaf Sukari, Nurul Nadia Nozlan, Mohamad Anwar Zakaria & Muhd. Faiz Abd. Shakor. 2020. Dasar Pemeraksanaan Institusi Tahfiz di Malaysia. Kertas kerja dibentang di The 3rd International Conference of the Postgraduate Students and Academics in Syariah and Law 2020 (INPAC 2020).
- Azmil, H. 2010. Penilaian Pelaksanaan Kurikulum Tahfiz Darul Quran dan Maahad Tahfiz alQuran Negeri. Tesis Ijazah Doktor Falsafah. Fakulti Pendidikan. Universiti Kebangsaan Malaysia.
- Azmil, H., et. al. 2014. Latar Belakang Guru Tahfiz dan Amalan Teknik Pengajaran Tahfiz Al-Quran Di Malaysia. *The Online Journal of Islamic Education*. Vol. 1 Issue 1 28-39.
- Farah Ilyani Zakaria, Mohd Aderi Che Noh & Khadijah Abd Razak. 2018. Amalan Pembelajaran Pelajar Tahfiz di Institusi Tahfiz Swasta. *Jurnal Pendidikan Malaysia*, 1(1): 141-148.
- Fraenkel, J. R., et. al. 2006. *How to design and evaluate research in education (6th ed.)*. New York, NY: McGraw-Hill.
- Helena Sendera Mohd Yakin, Odetta Yahcob & Junaidah Januin. 2021. Fungsi dan Implikasi Pusat Internet Terhadap Masyarakat Luar Bandar di Sabah dalam Era Pandemik Covid-19. *MANU* 32(1): 51-68.
- Krejcie & Morgan. 1970. Determining Sample Size for Research Activities. *Journal of Educational dan Psychological Measurement*. Duluth: University of Minnesota.
- Norasmah Othman. 2002. Keberkesanan Program Usahawan Muda di Sekolah Menengah. Tesis Ph.D UniversitiPutra Malaysia.
- Sh.Noorhidayah Syed Aziz, Khairul Anwar Mastor & Hasnan Kasan. 2022. Faktor-faktor yang Mempengaruhi Pembentukan Sahsiah Pelajar Tahfiz. *Jurnal Pengajian Islam*, 15(1): 259-271.
- Solahuddin Ismail. 2016. *Institusi Tahfiz Di Malaysia: Prospek Dan Cabaran*. Kertas kerja dibentangkan di Simposium Antarabangsa Tahfiz sempena Sambutan 50 Tahun Jubli Emas Darul Quran anjuran Darul Quran Jabatan Kemajuan Islam Malaysia (JAKIM), 23-24 November, Bangi Selangor.